

Užsienio stažuočių patirtis: Anglija, Škotija, Ispanija

Pranešėjos:

Lina Juknevičienė

mentorė

Klaipėdos „Gilijos“ pradinė mokykla

Jurgita Rudienė

mentorė

Klaipėdos r. Veiviržėnų Jurgio Šaulio gimnazija

Anglijoje bei Velse

- Kaip ir Lietuvoje, taip ir Anglijoje siekiama, kad mokytojas tobulintų kvalifikaciją visada. Tačiau ypatingai tobulinti savo kvalifikaciją turi pabaigę studentai, nes tik praėję 1-2 etapus (Anglijoje – 2 metai, Velse – 1 metai), jie tampa **kvalifikuotais mokytojais**. Anglijos pavyzdžiai rodo, kad labai norima pritraukti rinktis mokytojo specialybę ir tam skiriama daug lėšų. Pradedama supažindinti su mokytojo specialybe jau mokykloje, nurodomi keliai kaip turi būti to siekiama. Informacija pateikiama: <https://getintoteaching.education.gov.uk/>.
- Anglija pateikia labai daug įvairių būdų, kaip tapti kvalifikuotu mokytoju. Ši sistema gal ir yra lanksti, nes kiekvienas gali pasirinkti sau priimtina variantą kaip tapti mokytoju. Tačiau tuo pačiu ši sistema labai paini ir sudėtinga, į ją įtraukiama labai daug veikėjų: mokyklos, universitetai, prižiūrinčios institucijos ir kita. Velse sistema yra paprastesnė ir labai konkreti. Visi dirba viena linkme, parengti vienodi dokumentai ir pagal juos viskas vyksta koja kojon.

- Jaunasis pedagogas – stažuotojas turi „ramstį“, „užnugarį“ mokytoją pagalbininką–**mentorių**. Jis konsultuoja, padeda įvairiais klausimais. Tiek susipažįstant su mokykla, su bendruomene, tiek organizuojant veiklas, planuojant pamokas.
- Keletą kartų per metus jaunieji pedagogai yra **kviečiami į seminarus tik pradedantiems mokytojams** rūpimais klausimais (Vesle juos organizuoja universitetai, o Anglijoje Švietimo departamentas).
- **Kartą per savaitę jaunieji pedagogai** susitinka su kitais tos mokyklos kuruojamais stažuotojais į trumpus praktinius užsiėmimus, mokymus įvairiomis temomis (aukštesnio mąstymo klausimo sudarymo, darbo valdymo ir pan.)
- Kiekvienas jaunas pedagogas pildo **savo aplanką**. Jame segami visi įrodymai: ką, kiek kartų darė, kas stebėjo ir vertino jo veiklą. Čia taip pat jaunasis pedagogas sega savo refleksijas.

- Norint tapti kvalifikuoti mokytoju Anglijoje pirmi žingsniai yra metus pradirbti mokykloje kaip **besipraktikuojančiu mokytoju** (Initial Teacher Training-ITT). Tada baigęs studentas, pradžioje veda tik pamokos dalį 10-15 min. Po rudens atostogų bando vesti visą pamoką. Visu šiuo laikotarpiu turi tobulinti savo kvalifikaciją, lankyti suplanuotus susirinkimus ir kursus, bendrauti su vadovais (Induction Tutor ir Subject Teacher).
- Antrais metais jau mokytojas vadinamas **Naujais kvalifikuotais** (Newly Qualified Teacher-NQT). Pamokas veda pats, tik nuolat turi komandą, kuri jam pataria ir padeda. Visais laikotarpiais pagrindinis dėmesys yra **mokytojų standartams** ir kaip sugebama jų laikytis. Tik trečiais metais po baigimo sėkmingai praėjus tuos du laikotarpius tampa ką tik **baigusiu mokytoju** (Recently Qualified Teacher- RQT) ir įgaunamas **mokytojo statusas**.

- Visa mokytojo veikla vertinama pagal **MOKYTOJO STANDARTUS**. Mokytojo standartus sudaro **8 punktai**. Kiekvienas pamokos ar kitos veiklos stebėtojas pildo Pamokos stebėjimo lapą, kur pažymi (visiems puikiai žinomų) Mokytojo Standartų punktų numerius. Stebima ar veikloje išryškėjo ir galima užfiksuoti vieną ar kitą Mokytojo standarto punktą. Tame pačiame lape galima sužymėti net kelių pamokų įvertinimą. Stebėtojas-vertintojas gali būti ir iš universiteto, ir iš mokyklos mentorius bei vadovas. **Metų gale aprašoma kaip pasiekė Mokytojų Standartus** (geba, gali atlikti, moka arba nesiseka taikyti, pasiekti ir pan.)
- Po pirmųjų metų yra įvertinama visa jaunojo pedagogo veikla ir **gavęs pažymėjimą** gali dirbti savarankiškai kaip mokytojas. Kad tapti kvalifikuotu mokytoju reikia dar apie du metus gauti paramą, pagalbą, būti stebimam mentorių ir auditorių. Dažniausiai mokytojai to siekia, nes tai yra stabilumas ir didesnis atlygis.

- Įprastai pradedantysis mokytojas (ITT) pirmais metais praktika atlieka dvejose mokyklose. Po to kaip naujai kvalifikuotas (NQT) gali dirbti kitoje mokykloje arba netgi likti vienoje iš tų kur praktikavosi. Mokyklos kuriose buvo atlikta praktika taip pat yra įpareigos stebėti ir toliau kaip sekasi šiam mokytojui. Pradedantysis mokytojas **nuolat pildo savo kvalifikacijos segtuvą** ir kaupia įrodymus kaip tobulina savo kvalifikaciją. Taip pat turi pildyti elektroninę formą, kuri yra privaloma.

Velsas turi visiškai naują ir šviežiai pakeistą švietimo sistemą, naujus standartus. Kadangi buvo suformuota nauja programa, universitetai turėjo teikti paraiškas. **Ir iš 7 tik 4 universitetai ruošia mokytojus**, kuriuose studijų programa paruošta pagal standartus. Visos programos akredituotos 1 įmonės, visi gauna tokį patį paketą. Už studentų pasiekimus ir pasiektą standartų lygį yra atsakingas universitetas. Dėl to skirtingai nei Anglijoje, Velse pabaigę universitetą iškart pradedama nuo NQT ir po metų jau tampama mokytoju. Pirmaisiais darbo metais taip pat yra konsultuojami mentorių (Induction Mentor-IM). **Pagrindinės pagalbinės priemonės** ir vertintojai tampant kvalifikuotu mokytoju Velse yra:

- Nauji standartai;
- ASPIRE programa,
- Mokyklos paruošta pagalbos pirmais metais programa;
- Mentorius (IM);
- Išorės vertintojas.

Kaip sakė Fitzlan mokyklos pavaduotoja, jei baigė ir iškart nedirbo, o nusprendė dirbti po kelių metų anksčiau teko iš naujo perlaikyti matematikos ir anglų egzaminus. Tačiau šios sistemos bandoma atsisakyti. Taip pat šioje mokykloje buvome supažindinti su nauja sistema - kaip nesikišant į mokytojo ir mokinių aplinką yra stebimas mokytojo tobulėjimas. Buvo pristatytos mokytojo stebėjimo sistemos-įrenginiai (daugiau apie jas –nuorodoje žemiau).

Buvo paminėta Velse, jog mokytojas turi nuolat tobulinti savo kvalifikaciją ir dalintis savo gerąja patirtimi. Mokytojai pristato vienas kitam naujus metodus ir būdus, veda pamokas kolega-kolegai. Taip pat visą karjeros laikotarpį pildo elektroniniu būdu formą apie kvalifikacijos tobulinimą (Professional Learning Passport).

- Taip pat **Velse** labai centralizuotai tvarkoma sistema ir labai viskas planuojama į priekį. Yra žinoma kiek kokios profesijos mokytojų trūksta. Todėl į tam tikras mokytojų specialybes yra ribotas skaičius studentų ir siūloma rinktis tas specialybes, kurių yra trūkumas, už jas valstybė taip pat daugiau skiria kompensacijos.
- Daugiau informacijos:
- <https://www.gov.uk/government/publications/initial-teacher-training-criteria>
- <https://www.gov.uk/government/publications/induction-for-newly-qualified-teachers-nqts>
- https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/665520/Teachers_Standards.pdf
- <http://www.discoverteaching.wales/teacher-training-incentives/>
- <http://learning.gov.wales/resources/collections/professional-standards?lang=en#collection-2>
- <https://www.irisconnect.com/uk/>

ŠKOTIJA.

Pradedantysis mokytojas:

- turi aktyviai dalyvauti mokyklos gyvenime;
- prisidėti prie mokyklos gerbuvio kūrimo;
- lankyti tobulinimo kursus;
- atsineša savo profesinio tobulėjimo planą (Professional development plan), kuris būna pasirašytas universiteto dėstytojo.

Pradedančiajam mokytojui kiekvieną savaitę yra skiriama **po valandą** asmeninių konsultacijų su mentoriumi. Šių susitikimų per pusmetį ne mažiau nei 12. Tiek mentorius, tiek pradedantysis mokytojas turi kaskart atnaujinti **savo anketą**, kuri yra patalpinata tinklalapyje. Šią anketą mato mokyklos direktorius, mentorius, generalinė Škotijos mokyklų taryba, ministerijos atstovas.

Gruodžio mėnesį mentorius įkelia aprašą apie pradedančiojo mokytojo tobulėjimą, tiek mokymo planavime, tiek standartų laikymesi ir kt.

Mokykla turi susidariusi savaitinį planą, kad ir kur susirenka stažuotojai, kokie susitikimai numatomi mokykloje ir už mokyklos ribų (papildoma informacija prisegama. Per metus yra stebimos 9 pradedančiojo mokytojo pamokos (5 pirmą pusmetį ir 4-antrą). Šias veiklas gali stebėti tiek prižiūrintis mokytojas, tiek direktorius ar kitas švietimo atstovas. Taip pat stažuotojas gali stebėti kitų kolegų pamokas tiek savo mokykloje, tiek kitose mokyklose.

Iš interviu:

Mentorius jaunam pedagogui padeda visus metus. Pagalba kaip konsultacija, paskatinimas, rekomendacijos, sustiprinimas to, ką išmoko būdamas studentas. Visus metus **kartą per savaitę** stažuotojas ir mentorius turi asmeninius susitikimus – savęs įsivertinimus, kurių metu pasidžiaugiama, aptariama, kaip sekėsi, numatomi kitos savaitės darbai, kokių reiktų kitokių veiklų, metodų ir pan. **Grižtamasis ryšys** labai svarbus, ragina jauną pedagogą augti, stebėti save, reflektuoti. Stažuotojų veiklas gali stebėti ir stažuotojas, ir mokyklos administracija. Stažuotojas internetu pildo **savo Aplanką**, turi atsakyti į konkrečius klausimus, aprašyti veiklas, refleksijas su mokytoju-mentoriumi. Tai, anot jų, šiek tiek vargina, neužtenka laiko, kartais pasimiršta, bet naudinga, skatina pamąstyti, ieškoti plusų ir minusų.

Mentoriai džiaugiasi stažuotojų darbu, mini jų entuziazmą, gėrisi jų naujovėmis. Sako, kad jie – geresni mokytojai, nei tie, kur su praktika. Mokytojai-mentoriai stebėdami stažuotojų veiklas, pakalbina mokinius: ar patiko, ko siekė per šią pamoką, kaip būna kitomis dienomis per šio mokytojo pamokas.

Patiko, kad mokytojai laikosi PRINCIPŲ:

- SUDOMINIMAS, ĮTRAUKIMAS;
- Kaip KELIAMAS KIEKVIENO VIP (vaiko individuali pažanga);
- Kaip SOCIALIZUOJA, ar priima VISUS MOKINIUS VIENODAI, ar prieina prie kiekvieno mokinio;

Kiekvienas vaikas PASTEBIMAS, PARODOMAS mokymosi būdas ir BUS IŠMOKOMAS

ISPANIJA (Galisija/ Castilia Leon)

- Mokytojas – **valstybės tarnautojas**, ilgas kelias juo tapti, bet įgijus, vertinamas ir turintis visas soc. garantijas iki gyvenimo pabaigos.
- Mokytojų rengimas paprastai susideda iš **teorinės ir praktinės dalies**. Teorinė dalis paprastai būna skirta bendrajam lavinimuisi ir specializacijos studijoms. Praktinė dalis – tai kursai, skirti mokymo įgūdžiams formuoti per pedagoginę praktiką mokyklose.
- Ispanijoje pedagogai rengiami universitetuose, vadovaujanti bendrais ES reikalavimais. Bakaluro studijos (4 metai) skirtos bendroms temoms, tai nėra labai gilios studijos (180-140 kreditų) su teorine ir praktine dalimi.

Norint būti ikimokyklinio ir pradinių klasių mokytoju mokosi 4 metus ir gauna **bakalauro studijų diplomą**. Norint dirbti pagrindiniam ugdyme reikia turėti bakalauro diplomą ir dar baigti vienerių metų **magistrantūros** studijas. Vienerių metų magistro studijų programos **baigiamasis darbas** susideda iš teorijos ir praktikos darbo pristatymo ir gynimo. ***Magistro išsilavinimas suteikia pedagoginį laipsnį***, suteikia galimybę išmokti profesionaliai dirbti mokslinės bendruomenės rėmuose, išmokyti, kaip tobulėti ne tik dalykinėje srityje, bet kaip ir asmenybei. Magistro laipsnis išmoko, kaip **organizuoti metodines** veiklas, kaip **dirbti su mokiniais**. Dirbdami mokytojai turi **suvokti socioekonominę** mokyklos padėtį, kad mokykla *tai nėra tik pamokos, vyksta ir kitokios veiklos*.

Būsimieji mokytojai turi **dvi** praktikas.

Pirmoji tęsiasi apie 2-3 savaites, susideda iš mokytojos ir mokyklos darbo stebėjimo.

Antroji praktika trunka 4 savaites (8 kreditai 200 val.). Šios praktikos metu studentas turi sugalvoti **kokios nors veiklos ugdymo planą** (sukurti stendą, suorganizuoti ekskursiją, sumažinti triukšmą mokykloje ir pan.), jį įgyvendinti ir surinkti atsiliepimus iš mokinių.

Praktikantai visada turi **du mentorius**: vieną iš universiteto, kitą mokykloje. Praktikos vadovas mokykloje nurodo veiklas ir ką kur reikia gauti, kaip pildyti ir pan. Praktikantus priima savanorės mokyklos. Praktikos vadovas mokykloje organizuoja visą veiklą, nurodo kokius dokumentus ir kaip užpildyti.

Mentoriai prižiūrintys praktikantus mokykloje gauna apie 100 eurų per metus. Užpildęs praktikos dokumentus studentas ir mokytojas (prižiūrėjęs praktiką mokykloje), juos pristato praktikos vadovui universitete, kuris galutinai nusprendžia ar tinkamai buvo atlikta praktika.

Susitikime jaunieji mokytojai, kurie atliko praktikas studijų metu, pasidalijo savo patirtimi. Apie praktiką atsiliepia labai pozityviai. Tačiau teigia, kad viskas priklauso nuo mokytojo geranoriškumo toje mokykloje, kaip jis nusiteikęs priimti studentą.

Jaunieji mokytojai teigė, kad stebimosios praktikos metu reikalingus dokumentus universitetui sutvarkė po 2-3 dienų stebimosios praktikos ir kitas 2 savaites tiesiog sėdėjo ir stebėjo.

Dėl to teigė, kad **pirmoji praktika galėtų būti trumpesnė**, o **antroji- ilgesnė**, nes norisi su mokiniais ir praktikos vadove mokytoja nuveikti ką nors daugiau.

Atliekant praktiką nėra nurodyta, kiek praveisti pamokų. Bet baigiant praktiką, studentas aprašo, kiek kokių pamokų pravedė, kokias veiklas suorganizavo – tai **praktikos darbo aprašymas**, pagal kurį vertina universiteto praktikos vadovas. O universiteto praktikos vadovas praktikos metu koordinuoja, padeda nesutarimų metu, į mokyklas stebėti praktikos jie neina. Vertinant studento praktiką 50% vertinimo skiria mokyklos praktikos vadovas, o kitą pusę vertinimo skiria universiteto praktikos vadovas.

Aplankius vidurinę mokyklą Instituto Xelmirez II, sužinojome, kad **mokytojai gauna 50 val. profesinio tobulėjimo už mentorystę.**

Tokių sąvokų kaip „pradedantysis mokytojas“ Ispanijoje nevartojama. Kol mokosi yra **studentas**, o kai jau baigia studijas ir įgyja išsilavinimą bei išlaiko mokytojo egzaminą, vadinami **mokytojais**. Egzaminą sudraro:

A dalis, kuri sudaro 40%, vadinama **teorinė**. Būsima mokytojas ištraukia temą (temos yra skelbiamos viešai) ir aprašo ją. Už šią dalį turi gauti bent 5 balus (iš 10). **B dalis, kuri sudaro 60%- praktinė**. Čia tikrinama būsimo mokytojo motyvacija ir žinios pedagoginėje srityje. *Būsimas mokytojas paruošia **didaktinę programą su skirtingais metodais, ją pristato ir apgina***. Šiai daliai skiriama 60 min. (20 min. bendros programos pristatymui, 30 min. paruoštam vienos pamokos planui ir 10 min. apsigynimui, klausimams). Anglų kalbos mokytojams egzaminas vyksta anglų kalba. **Išlaikius egzaminą mokytojai yra reitinguojami**. Atrenkami tik tiek kiek turi tais metais vietų. Pradėję dirbti mokytojai turi 4 mėnesių praktiką. Ji atliekama prižiūrint mentoriui. Vertinama pagal 5 skirtingas atsakaitas: mentoriaus, mokyklos vadovo, mokytojo prižiūrinčio kvalifikacijos kėlimą, inspektoriaus (kuris taip pat stebi pamokas) ir paties mokytojo. Šios praktikos metu perima funkcijas 100%. **Valstybė rūpinasi įdarbinimu ir visais kitais su mokytojo darbu, jo vertinimu susijusiais dalykais**.

Kadangi mokytojas yra **valstybės tarnautojas**, išlaikius egzaminus ir baigus praktinį laikotarpį, jo pamokų niekas nestebi, tik tam tikrais atvejais (pvz. nepatenkinto tėvo skundas inspekcijai CAFI).

Įprastai inspektoriai mokytojus konsultuoja, padeda, supažindina su naujovėmis ir pan. Mokymai organizuojami pagal mokyklų tinklus ir pagal poreikius, pageidavimus. Paprastai mokytojai turi **per 6 metus skirti 100 val.** kvalifikacijos tobulinimui. CAFI organizuoja visus mokymus: seminarai dalyvauti pačiam mokytojui, dalini seminarai (kur pusė dalyvauji, pusė internetu) ir tik internetu. Visa informacija pasiekama virtualioje aplinkoje, kur mokytojai prisijungę gali matyti visas siūlomas veiklas.

Sudaromas **mokytojo tobulėjimo planas**, kurį sudaro kiekviena Galisijos mokykla. Kur patys mokytojai pasirenka mokymosi, tobulėjimui sritis. Pateikia ataskaitą, kaip tai, ką mokėsi per tobulėjimo kursus, mokymus padeda mokyklos veiklai. Mokyklos administracija atsakinga už ugdymo programas, mokyklos funkcionavimą, o už mokytojų tobulėjimą atsakinga inspekcija. Už **projektus** mokykloje mokytojai **skatinami taškais**, kurie kaupiasi ir gali būti naudojami mokytojo poreikiams (jei norėtų būti perkeliamas į kitą mokykla ir pan. taškai suteikia pirmenybę).

Apibendrinant, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo principai Ispanijoje (Galicijoje):

- Savanoriškas pasirinkimas;
- Pasitikėjimas;
- Mokyklos mokytojų kvalifikacijos plano sudarymas;
- Taškų rinkimas.

Tikslai ir iššūkiai:

- Mokytojo profesija – prestižinė;
- Mokytojas – ne tik savo srities profesionalas, bet ir ugdo mokinius visapusiškai.

Nuorodos:

- <https://www.edu.xunta.gal/portal/es/cafi>

PASIŪLYMAI LIETUVOS MODELIIUI

Atlikti paruošiamuosius darbus:

- pasitvirtinti naują **kompetencijų aprašą**, pagal kurį būtų mokomi studentai ir jo laikytūsi pradedantysis mokytojas;
- Sukurti sistemą, kaip mentorius ir pradedantysis mokytojas parodys savo veiklas- sukurti elektroninę formą, kaip Anglija turi.
- Patrauklus Anglijos modelis, kad mokytoju gali būti tik po studijų pradirbęs metus t.y. praėjus pradedančiojo mokytojo statusą. Čia turėtų būti įtraukti į universitetai, mentoriai ir įstaiga kurioje pradedantysis mokytojas dirba.

- Apgalvoti kaip bus ruošiami mentoriai. Rasti kas sugebėtų praversti kvalifikacinius kursus, seminarus mentorystės tema.
- Galėtume savo pradedantiems mokytojams Lietuvoje rengti **tikslinius seminarus** – metodikos, bendravimo su tėvais klausimais.
- Gal būtų galimybė regionuose suburti stažuotojų **grupes** ir suteikti galimybę jiems pabendrauti kartu, pasidalinti patirtimi ir sunkumais.
- Vadovautis visiems vienodai suvokiamais **STANDARTAIS** bei **MOKYTOJO KOMPETENCIJOMIS**.
- Baigusiujų mokytojų bendras registras. Kaip pagalba mokyklų vadovams.
- Pasitikėti mokytojais (kaip Ispanijoje)

DĖKOJAME UŽ KANTRYBĘ 😊
SMAGIOS POPIETĖS

Parengė L.Juknevičienė ir J.Rudienė